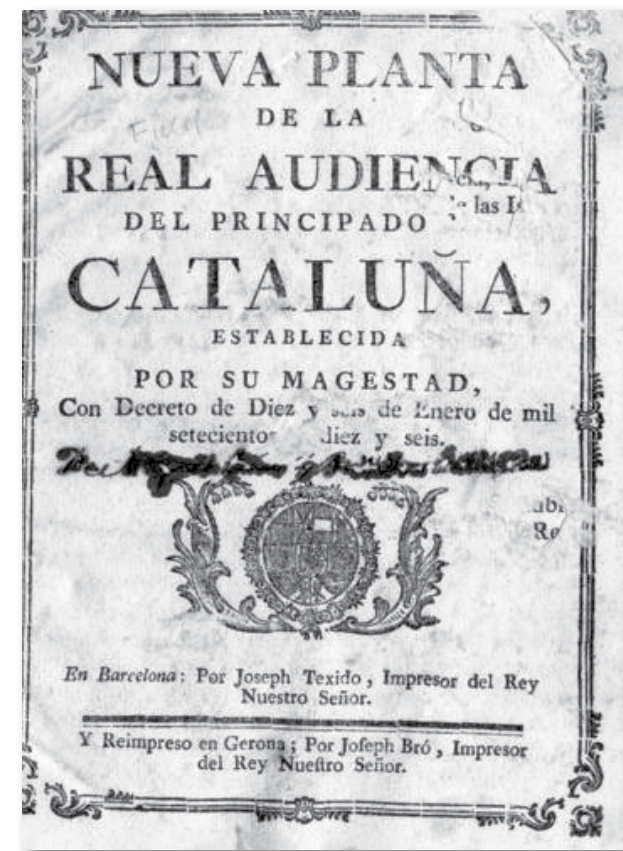

Què en sabem de la repressió lingüística esdevinguda a partir de 1714?

Jordi Manent, director del Centre de Normalització Lingüística de Barcelona

Mercè Solé, coordinadora de l'exposició «1714: El català ahir, avui i demà. Et prenc la paraula»

El Decret de Nova Planta del Principat de Catalunya el 1716, promogut per Felip V, significà la pèrdua de nombrosos drets dels catalans.
Font: Centre de Normalització Lingüística de Barcelona.

Coneixem prou la història de la repressió lingüística que ha patit Catalunya i les terres de parla catalana en general?

L'experiència ens diu que, sovint, el públic general té un coneixement limitat i vague de les diverses repressions lingüístiques que ha patit Catalunya al llarg de la història. La repressió lingüística durant la dictadura del general Franco és prou coneguda, sobretot perquè és fàcil de recordar pel fet que la seva actuació va ser tan senzilla com rotunda i radical: durant molts anys el

català va ser apartat i prohibit de tot l'espai públic (retolació, escola, edició de llibres, administració, mitjans de comunicació, etc.). En canvi, la persecució lingüística perpetrada per la dictadura de Primo de Rivera es coneix poc o molt poc, i hi ha diversos historiadors que afirmen que fou més punyent i més nociva del que s'ha cregut durant molts anys. Cal dir que llibres com *La dictadura de Primo de Rivera a Catalunya. Un assaig de repressió cultural* (1992), de Josep M. Roig i Rosich, *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya* (1995), de Josep Benet, i *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes (1936-1975)* (1994), de Josep M. Solé i Sabaté i Josep M. Villarroja, han ajudat molt a divulgar les repressions esmentades.

I sobre la repressió lingüística de 1714 i posterior, què en sabem?

Se sap que hi hagué una repressió duríssima i continuada, però la gent no en coneix els detalls generals ni mínims, tal com palesa el fet, per exemple, que hi ha una gran sorpresa quan es coneix que el 1896 la Direcció General de Correos y Telégrafos prohibeix parlar en català per telèfon a tot l'Estat espanyol, prohibició que es repetirà l'any 1961. Conscients d'aquestes mancances d'autoconeixement, el Centre de Normalització Lingüística de Barcelona, un dels vint-i-dos centres que forma part del Consorci per a la Normalització Lingüística, va decidir dur a terme, en l'escaïença de la celebració del Tricentenari, una sèrie d'iniciatives per divulgar la repressió lingüística i cultural que començà amb l'aprovació i execució del Decret de Nova Planta del Principat de Catalunya el 1716, de Felip V. Aquestes iniciatives es resumeixen en tres projectes entrelaçats: a)

L'exposició «1714: El català ahir, avui i demà. Et prenc la paraula», amb el suport d'uns tríptics informatius i també d'un opuscle que amplia la informació de l'exposició. b) El documental *300 anys de*

«el 1896 la Direcció General de Correos y Telégrafos prohibeix parlar en català per telèfon a tot l'Estat espanyol»

fideltat a la llengua. I c) El blog «1714: El català ahir, avui i demà» que inclou diverses propostes didàctiques adreçades als alumnes adults del CNL de

Barcelona i que són prou flexibles com per adaptar-se als seus nivells d'aprenentatge.

Ahir

L'exposició parteix de les aportacions de Francesc Ferrer i Gironès¹ i de Josep Maria Ainaud de Lasarte², entre d'altres, i posa de manifest que la voluntat dels vencedors era ben precisa. Ja al 1715 el Consejo de Castilla escriu: «No se deben elegir medios flacos y menos eficaces, sino los más robustos y seguros, borrándoles de la memoria a los catalanes todo aquello que pueda conformarse con sus antiguas abolidas constituciones, usáticos, fueros y costumbres.» i fins i tot «...y por esto parece conveniente dar sobre esto instrucciones y providencias muy templadas y disimuladas, de manera que se consiga el efecto sin que se note el cuidado», com es precisava a

Gravat del setge de Barcelona, de J. Rigard (1750).
Font: Institut Cartogràfic de Catalunya.

les *Instrucciones secretas a los corregidores*. L'exposició presenta sintèticament la cronologia d'una sèrie sistemàtica i continuada de prohibicions a l'ús oficial i públic del català: des del tancament de les universitats catalanes (1714) i les Instruccions secretes als corregidors (1716), fins a l'ús exclusiu del castellà als llibres de comptabilitat (1772), passant per prohibicions a l'ús del català al teatre (1801 i 1867), a l'ensenyament (1768, 1780, 1857, 1900...), en l'edició de llibres (1773), als epitafis dels cementiris (1838), en les escriptures públiques notariales (1862), en el registre civil (1870) [...] fins arribar a la Llei orgànica

de millora de la qualitat educativa,

«El que no van preveure els legisladors que limitaven i prohibien l'ús del català és que progressivament s'aniria enfortint i consolidant el lligam entre llengua i societat»

LOMCE (2013), llei que atempta

contra el model educatiu d'immersió lingüística.

Malgrat la importància i la duresa de les prohibicions, l'any 1749 Baldiri Reixac escriu *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*, on l'autor defensa que l'educació s'ha de fer en la llengua materna dels infants. El llibre, en català, no deixarà de reimprimir-se i esdevindrà una obra fonamental en la formació de mestres durant més de cent cinquanta anys. D'alguna manera, el que no van preveure els legisladors que limitaven i prohibien l'ús del català és que progressivament s'aniria enfortint i consolidant el lligam entre llengua i societat. El

memorial de greuges presentat a les Corts el 1760 ja apunta en aquesta direcció «[...] *En las Indias, cuyos naturales, según se dice, no son capaces del ministerio eclesiástico, los párrocos deben entender y hablar la lengua de sus feligreses, ¿y han de ser los labradores catalanes, y valencianos de peor condición que los Indios, habiéndose dado en aquellos Reinos hasta los curatos a los que no entendían su lengua?* [...]».

Avui!

Tot i que el títol de l'exposició és explícit pel que fa a la voluntat dels legisladors de «prendre la paraula», l'intent ha estat debades. Les llengües viuen si els parlants en fan ús i aquesta és també la història de la llengua catalana que, a Catalunya, s'ha transmès de generació en generació, fet que n'ha garantit la continuïtat al llarg del temps; i és així com s'explica la vitalitat de la llengua al segle XXI i la seva presència en àmbits com el digital: 60.000 dominis .cat, 8a llengua més activa als blogs o 19a llengua més usada a Twitter; en el món de l'ensenyament, s'imparteixen 3.995 cursos de català per a adults anualment, i hi ha 162 universitats d'arreu del món on es pot aprendre català; o de la participació ciutadana, en què 696 entitats col·laboren en programes de foment de l'ús i en què cada any es constitueixen 10.129 parelles lingüístiques del programa Voluntariat per la Llengua. L'exposició emfatitza la importància de les legislacions a favor dels

parlants (Estatut d'Autonomia de Catalunya, Llei de Política Lingüística i Codi de consum), alhora que informa sobre la Declaració Universal de Drets Lingüístics (aprovada a Barcelona el 1996) i sobre els drets lingüístics col·lectius.

I demà?

El Centre de Normalització Lingüística de Barcelona proposa deu accions per fer que el català tingui la presència pública que li correspon dins la societat catalana: des de fer servir el català sempre que es pugui, fins a la lectura en català o al reconeixement i respecte de totes les llengües i, especialment, a la llengua del país.

L'exposició ja s'ha pogut veure a Barcelona, Lleida, Molins de

«60.000 dominis .cat, 8a llengua més activa als blogs o 19a llengua més usada a Twitter»

Rei, Sant Feliu de Llobregat, Valls, Salt, Figueres, Palamós, la Bisbal, Torroella de Montgrí, Vilanova i la Geltrú, Vic, el Prat de Llobregat... i abans d'acabar l'any es podrà veure a Girona, Reus, Santa Coloma de Gramenet o Sant Boi de Llobregat, entre d'altres. »

Notes

1. *La persecució política de la llengua catalana* (1986).
2. *El llibre negre de Catalunya. De Felip V a l'ABC* (1995).

Diptic de l'exposició «1714: El català ahir, avui i demà. Et prenc la paraula» ideada per divulgar la repressió lingüística esdevinguda a partir del Decret de Nova Planta. Font: Centre de Normalització Lingüística de Barcelona.